

James Joyce Kamarazene

V.

Hajolj az ablakba,
Aranyvirág,
Dalod ma elkapja
A nagyvilág.

Könyvemtől engem is
Távolra űz,
Már azt lesem, hogy
Táncol a tűz,

Elhagytam szobámat
Árnyaival,
Hogy kint, a homályban
Szárnyal a dal,

S elkapja, felkapja
A nagyvilág –
Hajolj az ablakba,
Aranyvirág.

(A vers az Orpheus kiadó
június 16-ára, szombathe-
lyi támogatással megje-
lentetett kötetéből való.)

Ulysses: szerelmi háromszögtörténet

Prof. Terence Dolan könyvajánlója a magyar közönség számára

A dublini James Joyce Nyári Egyetem igazgatója volt tíz éven át Terence Dolan professzor, aki június 16-án az itteni Bloomsday Joyce-szeminariumának díszvendégeként érkezett Szombathelyre. Dublinban az íróról elnevezett nyári egyetem volt az első program, melyet Joyce emlékére rendeztek, s ettől függetlenül szerveződtek később az ottani Bloom-napi populáris rendezvények. Joyce négy évet töltött abban a dublini University College-ban, amelynek angol tanszékén Dolan professzor tanít.

– Joyce Ulyssesét tekintve, minthogy a regényfolyam ezen a napon játszódik, június 16-án Dublin irodalmi fővárossá válik. Mi történik ilyenkor az önök városában?

– A nyári egyetemen olyanok vesznek részt, akik kívülről tud-

ják Joyce minden sorát. Volt például olyan eset, hogy egy előadó idézett pár mondatot, és a közönség soraiból valaki pontosította, hogy a könyvben a 14. oldalon ez így szól... A városban a Bloom-nap úgy zajlik, hogy az emberek beöltöznek Mr. Bloom-nak és Mrs. Bloom-nak, vagy Mr. Joyce-nak és Mrs. Joyce-nak, és eljátszzák a regény cselekményét. Ugyanúgy reggeliznek, ugyanúgy járják az utcákat, ugyanolyan kocsmákba mennek el.

– Mit gondol, akik részt vesznek a Bloom-napon, olvasták-e a regényt?

– Szerintem csak kevesen. De a leírt eseményekről vannak információik. Sztereotípiákat ismernek. Hogy Bloom visszafogott, gátlásos, vékony figura, Molly viszont bővérű, életrelvélő, romantikus álmokkal rendelkező asszonyság. Ezt a két karaktert próbálják megszemélye-

síteni. Sok ilyen pár sétál aznap az utcákon.

– *Nálunk is az a helyzet, hogy kevesen olvasták magát a művet. Talán mert nem merik belevetni magukat a mintegy hétszáz oldalas regényfolyamba. Ön szerint hogyan lehetne bevezetni az olvasót Joyce Ulyssesébe?*

– Antony Burgess a Finnegan ébredése című Joyce-regényből írt egy rövidített változatot. El tudom képzelni, hogy az Ulyssesből is készüljön egy ilyen. Ennek a puritán irodalomkedvelők – akik a művek érintetlenségében hisznek – nem örülnének ugyan, de én magam nem találnám szentségtörésnek.

– *Ön hogyan ajánlaná az Ulysseset olvasmányul?*

– Egyetértek azzal, hogy valami támpontot, fogódzkodót kell adni mindig az olvasáshoz, amivel az emberek érdeklődését fel lehet kelteni. Az Ulysses fel-

fogható egy szerelmi háromszögtörténetként is. Van egy elfoglalt férj, és egy feleség, aki nem kap kellő figyelmet. Tehát szeretője van. A regényből készült filmben is erre építettek: hogyan vívódik ez a három ember ebben a kapcsolatban. És valóban: ez a kapcsolatrendszer a regény egyik fő vonulata.

– *A szombathelyi Bloomsday az idén megszervezett irodalmi szemináriummal a korábbi rendezvények világpolgárságot hangsúlyozó hangulatain túllépett: visszakanyarodott a joyce-i hagyományokhoz, „bevette a buliba” az írókat is. Ez a párhuzamosság megfelel a dublini Bloomsday berendezkedésének is. Megfelel-e Joyce gondolkodásának, írói munkásságának?*

– Joyce-nak tetszett volna, hogy van egy népszerű kulturális kínálat a köz számára, és van emellett egy komoly irodalmi

rendezvény. Én éppen azzal foglalkozom, hogyan használta Joyce az angol nyelvet a műveiben. Emiatt ugyanis nyelvújítónak is mondható, hiszen az angol mellett az ír-kelta nyelvtant is használva létrehozott egy ír-angol nyelvet – irodalmi szintre emelve ezzel a korábban nevetésnek talált dialektust. Előtte utóljára Geoffrey Chaucher (a Canterburyi mesék írója) újította meg az angol nyelvet az 1300-as évek végén, amikor egy populáris angol nyelvi irányzatot tett hivatalos nyelvvé az irodalom segítségével.

– *Az Ulysses eredeti szövegében is találni magyar szavakat. Honnan ismerhette ezeket Joyce?*

– Joyce nemzetközi regényt akart írni. Ezért választott magyar zsidót ír közegebe. S a magyarságot megerősítő használt magyar szavakat, miután sok szótáron átrágtta magát. Sokszor csak a fülnek jól csengő szavakat választott, máskor a magyar imázssra is rezonálókat, mint például: gulyás.

● Merklin T.